

Inhoudelijke vragen i.r.t. besloten informatiebijeenkomst opvang statushouders en asielzoekers (maandag 18 maart 2024).

Tijdens de raad van 8 februari 2024 heeft het college een informatiebijeenkomst aangekondigd betreffende opvang van **statushouders, asielzoekers, arbeidsmigranten en Oekraïners**. VVD Oudewater acht het waardevol dat een aantal inhoudelijke vraagstukken hierover vooraf of tijdens deze informatiebijeenkomst worden beantwoord, zodat deze informatie meegenomen kan worden in de discussie over de invulling en het "Hoe". Tevens acht VVD Oudewater het waardevol te weten waar we nu staan en welke keuzemogelijkheden nog voor liggen, bijvoorbeeld ten aanzien van de spreidingswet. VVD Oudewater wil benadrukken dat dit beeld en de beleidsmatige keuzes die daaruit volgen, randvoorwaardelijk zijn voor het verdere gesprek over de invulling. Deze vragen zijn:

1. Voor welke wettelijke (zorg)taken is de gemeente verantwoordelijk bij de opvang van deze vier doelgroepen?¹ aanvullend:

De verschillende doelgroepen vallen onder verschillende wettelijke regelingen, waarmee ook de verantwoordelijkheden van de gemeente per doelgroep verschillend zijn.

- **Statushouders** zijn inwoners van de gemeente, zij staan ingeschreven in de BRP (basisregistratie personen). Voor hen heeft de gemeente dus dezelfde verantwoordelijkheden als voor alle inwoners. Zij kunnen gebruik maken van alle voorzieningen in de gemeente rondom onderwijs, inkomensondersteuning, Wmo, Jeugdwet. Gemeenten ontvangen middelen in de decentralisatieuitkering op basis van inwoneraantal om alle wettelijke taken uit te voeren. Vanuit de Wet Inburgering heeft de gemeente echter nog de taak om statushouders te begeleiden in hun inburgering en proces tot naturalisatie en hebben statushouders de verplichting om in te burgeren.
- **Asielzoekers:** Het doel van de Spreidingswet is om asielzoekers beter verspreid door Nederland op te vangen. Elke gemeente heeft daarom een indicatieve opgave voor het opvangen van een aantal asielzoekers. In provinciaal verband moeten gemeenten gezamenlijk de optelsom van hun opgaven realiseren. Voor Oudewater is de indicatieve opgave 65.
Als er een asielzoekerscentrum is in een gemeente, dan is de gemeente verantwoordelijk voor onderwijs en ondersteuning vanuit bijvoorbeeld de Wmo of de Jeugdwet.
- **Arbeidsmigranten:** De gemeente heeft geen directe invloed op de huisvesting van arbeidsmigranten. Er is geen wettelijke basis voor ondersteuning, tenzij arbeidsmigranten staan ingeschreven in BRP, dan gelden dezelfde verantwoordelijkheden als bij alle inwoners (zie statushouders).
- **Oekraïners:** Zij verblijven op basis van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) in Nederland en hebben daarmee recht op opvang, medische zorg en minderjaren op onderwijs. Deze regeling loopt tot 4 maart 2025. Het is op dit moment nog niet duidelijk

¹ te denken aan leerplicht, jeugdzorg, WMO, wet Werk en Inkomen, Participatiewet etc.

hoe de regelgeving er uit ziet na die datum en welke rechten de ontheemden uit Oekraïne vanaf dat moment hebben.

- a. Is de gemeente daarmee ook aansprakelijk voor de invulling en kwaliteit ervan?

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de invulling en kwaliteit van de uitvoering van hun wettelijke taken.

- b. Is de gemeente voorbereid op het uitvoeren van haar wettelijke taken i.r.t. opvang van deze groepen, bijvoorbeeld ten aanzien van gecontracteerde zorg?

De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid m.b.t. de Spreidingswet en bereidt zich op de uitvoering daarvan voor. Zodra er duidelijk is op welke doelgroep de aandacht wordt gevestigd zullen er alle mogelijke maatregelen genomen worden met betrekking tot het inzetten van voorzieningen. Dat geldt dus ook voor eventueel benodigde gecontracteerde (jeugd)zorg.

- c. Hoe veranderen deze taken wanneer jeugdigen (AMV'ers) 18+ worden?

De AMV'ers die in Oudewater komen wonen aan de Kapellestraat hebben een verblijfsstatus en kunnen, net als andere inwoners, regulier gebruik maken van alle voorzieningen in de gemeente rondom onderwijs, inkomensondersteuning, Wmo, Jeugdwet alsmede woningtoewijzing. Gemeenten ontvangen middelen in de decentralisatieuitkering op basis van inwoneraantal om alle wettelijke taken uit te voeren.

- d. Wanneer wordt gekozen voor de opvang van asielzoekers buiten de gemeente, wat betekent dit voor deze verantwoordelijkheden?

Op dit moment is nog niet duidelijk op welke wijze we invulling geven aan onze wettelijke taak in het kader van de Spreidingswet. In eventuele samenwerking met een andere gemeente, worden ook afspraken over verantwoordelijkheden gemaakt.

2. Voor welk deel van deze wettelijke taken wordt de capaciteit extern verzorgd en welke taken komen ten laste van eigen capaciteit, inclusief gemeenschappelijke regelingen zoals Ferm Werk?

Vanuit de Wet Inburgering heeft de gemeente de aanvullende taak statushouders te huisvesten en hen in te burgeren. Hierbij spelen partijen als de Woningraat, Vluchtelingen Steunpunt Groene Hart en Ferm Werk een belangrijke rol. Zowel provincie als gemeente monitoren de uitvoering van deze wettelijke taak. Zodra de uitvoering van deze taken niet meer haalbaar is anticiperen we met alle mogelijke wettelijke en maatschappelijke middelen die we ter beschikking hebben.

3. Wat is onze en van buurgemeenten de ervaring of de extern toebedeelde capaciteit voldoende is of dat de gemeente alsnog moet bijspringen met eigen capaciteit?

Vooralsnog is hier geen zicht op.

4. Hoe wordt de impact van opvang op de eigen en gecontracteerde capaciteit ingeschat? Aanvullend:

Dit alles is afhankelijk van de te maken keuzes hierin en is nu nog niet in kaart gebracht. Uitbreiding van taken vraagt uiteraard ook om een uitbreiding van capaciteit, zowel gemeentelijk als van andere partners, gecontracteerd of niet.

- a. Is formatie (FTE) uitbreiding noodzakelijk en is dit gezien de arbeidsmarkt krapte realistisch?

Het is nog niet bekend of en welke uitbreiding van taken er noodzakelijk is. Zodra hier meer over bekend is, kan er gericht gezocht worden naar eventuele uitbreiding van benodigde capaciteit. Wel is gemeentelijk al geanticipeerd op de voorbereiding van de Spreidingswet, door het aanstellen van een medewerker binnen het sociaal domein die zich met vluchtelingen bezighoudt en een opgavemanager die ook voor Oudewater de vraagstukken rondom dit onderwerp coördineert.

- b. Bijvoorbeeld Ferm Werk heeft haar zorgen uitgesproken over de capaciteit die de groei van het aantal statushouders vraagt. Herkent u deze zorg? Bestaat het risico dat de dienstverlening voor andere taken afneemt? Op welke terreinen speelt deze zorg nog meer?

We kennen deze zorg en anticiperen, binnen de huidige capaciteit, op uitvoering van onze taakstelling. Vooralsnog leidt dit niet tot de afname van dienstverlening op andere taken.

5. Hoe wordt naast de benodigde capaciteit, de financiële impact op de verschillende percelen ingeschat van opvang van deze verschillende doelgroepen? Aanvullend:
 - a. In welke mate wordt de gemeente hierin gecompenseerd?

Zodra de gemeente er van het rijk wettelijke taken bij krijgt dan staat er een financiële vergoeding tegenover. Voor de taken rondom de Spreidingswet is de hoogte hiervan nog niet bekend. Deze wordt meegenomen in de septembercirculaire.

- b. Indien blijkt dat het gecompenseerde bedrag onvoldoende is, moet de gemeente dan uit de eigen begroting betalen of zijn er mogelijkheden voor het aanwenden van aanvullende middelen?

Op voorhand zijn er geen mogelijkheden voor het aanwenden van andere rijksmiddelen. In een volgende fase worden gevolgen voor de gemeente in beeld gebracht. Wellicht zijn er subsidiemogelijkheden voor uitvoering van taken/realiseren van voorzieningen.

- c. Wat zijn de financiële gevolgen wanneer wordt gekozen voor de opvang van asielzoekers buiten de gemeente?

Dat is niet bekend. Er zijn nog geen afspraken met andere gemeenten hierover, noch is er gesproken over de financiële gevolgen van het eventueel uitruilen van taken.

6. Welke taken in de Sociale Basis voorziet de gemeente i.r.t. opvang van deze doelgroepen? Aanvullend:
 - a. Hoe schat het college de bereidheid van de informele (zorg)partijen op de korte én lange termijn in?

Zodra er concreet sprake is van een toename van de opvang van doelgroepen gaan we hierover in gesprek met onze maatschappelijke partners. Vooruitlopend op eventuele toename, naar aanleiding van bijvoorbeeld de Spreidingswet, voeren we reeds gesprekken met onze belangrijkste partners.

- b. Hoe schat het college in dat de ambitie die is opgenomen in het Sociaal Akkoord ten aanzien van de Sociale Basis onder druk komt te staan wanneer aanvullende taken i.r.t. opvang van deze doelgroepen erbij komt?

Daar kunnen we nog geen uitspraken over doen, omdat nog niet duidelijk is of en in welke mate er een toename is van de opvang van een specifieke doelgroep.

- c. Ben u voornemens de werkgroepen van het Sociaal Akkoord te gebruiken in dit vraagstuk?

Zodra er meer duidelijkheid is over de toename van opvang van specifieke doelgroepen zullen we met onze partners verder in gesprek gaan. Dat geldt ook voor de partners die zitting hebben genomen in de werkgroepen bij het tot stand komen van het Sociaal Akkoord.

7. Wat is de voorziene kwantitatieve woningbehoefte als gevolg van de opvang van deze doelgroepen als we uitgaan van de taakstellende aantallen statushouders en asielzoekers? Aanvullend:

De voorziene kwantitatieve woningbehoefte vloeit voort uit de taakstelling en de samenstelling van het met de taakstelling gemoeide bestand. Afhankelijk van het aantal gezinnen, alleenstaanden en alleengaanden zullen er voldoende woningen moeten zijn om de huisvestingstaakstelling te kunnen realiseren.

- a. Welke overwegingen zijn er voor het centraliseren of juist decentraliseren van opvang?

Deze vraag vergt enige verduidelijking.

- b. Is de gemeente in alle gevallen verplicht urgentie te verlenen voor woningtoewijzing?

Zodra een statushouder is toegewezen aan een gemeente dient de gemeente binnen de wettelijke termijn te zorgen voor passende huisvesting.

- c. Ervaart u bereidheid bij de provincie voor woningbouw buiten de rode contour voor deze doelgroep

Deze vraag vergt een bestuurlijk gesprek van de verantwoordelijk portefeuillehouder met de provincie.

8. De spreidingswet geeft ruimte voor beleidsmatige keuzes zoals regionale samenwerking, de inzet op bonusregelingen en de exploitatie. Wij verzoeken van het college een overzicht van deze beleidsmatige keuzes die de Spreidingswet biedt en een afgewogen voorstel aan de Gemeenteraad waarbij duidelijk is wat de voor- en nadelen zijn.

Voor een goede afweging zijn gesprekken met buurgemeenten nodig en met de provincie. In deze gesprekken worden kansen, mogelijkheden en wensen met elkaar uitgewisseld. Dit vanuit de wetenschap dat er in de provincie Utrecht 8.207 opvangplekken moeten komen, dat het een hele klus zal zijn om dit te organiseren en elke gemeente daaraan moet bijdragen. De regionale en provinciale gesprekken zijn opgestart. De provincie dient voor 1 november 2024 een voorstel in bij de staatssecretaris.

Uitvoering van de spreidingswet is een collegebevoegdheid. Gezien de impact van de te nemen keuzes op de samenleving wil het college dit wel met de raad bespreken en inwoners informeren. Voordat het plan van de provincie definitief is, deelt het college dit daarom met de raad en kan de raad daarop wensen en bedenkingen kenbaar maken.